

**Zpráva o činnosti národního zpravodaje pro genocidu, zločiny proti lidskosti
a ostatní trestné činy, které se nepromlčují, za rok 2022**

JUDr. Anna Richterová, Ph.D.

V Brně dne 20. dubna 2023
1 SPR 101/2023

V roce 2022 pokračovala práce národního zpravodaje ve směru nastaveném v minulých letech, který se ukázal být jako efektivní. Na jedné straně probíhala spolupráce s NCOZ, odbor terorismu a extremismu, a na straně druhé probíhala účast na seminářích a mezinárodních akcích, zejména pak v rámci zapojení do Evropské sítě kontaktních míst pro osoby odpovědné za genocidu, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny (Genocide Network). Aktivitu na obou úrovních ovlivnila válka na Ukrajině, která vypukla dne 24. února 2022.

Spolupráce s Policií ČR

Vzájemná spolupráce probíhá na velmi dobré úrovni, kdy se jako zásadní jeví neformální, přímá a spontánní komunikace s pracovníky NCOZ. K tomu nutno poznamenat, že v roce 2022 bylo rozhodnuto o vyčlenění odboru terorismu a extremismu NCOZ do nově vznikající Národní centrály boje proti terorismu, extremismu a kyberkriminalitě (NCTEK). NCTEK formálně začal fungovat od 1. ledna 2023, avšak přípravné práce probíhaly již během podzimu roku 2022. Tento odbor má rovněž mandát pro vyšetřování válečných zločinů a dalších zločinů podle mezinárodního práva.

V souvislosti s válkou na Ukrajině bylo zahájeno trestní řízení pro trestný čin použití zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedení boje podle § 411 trestního zákoníku. Ukrajínští uprchlíci, kterých je do dnešního dne registrováno přibližně 600.000,¹ mají k dispozici elektronický formulář,² po jehož vyplnění jsou kontaktováni policií a vyslechnuti. Informace jsou na policejní úrovni sdíleny v rámci pracovní skupiny *Core International Crimes*.

Spolupráce v rámci státního zastupitelství

Národní zpravodaj komunikuje zejména s úrovní VSZ, která je věcně příslušná k dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení ve věcech válečných trestných činů, genocidia a zločinů proti lidskosti podle § 15 odst. 1, písm. h) vyhlášky o jednacím řádu státního zastupitelství č. 23/1994 Sb. Spolupráce je na standardně dobré úrovni.

Od 1. července 2022 vyslala Česká republika státní zástupkyni JUDr. Annu Richterovou, Ph.D. k Mezinárodnímu trestnímu soudu (MTS), aby posílila řady Úřadu prokurátora.

Spolupráce v rámci Genocide Network

Genocídní síť aktivně reagovala na válku na Ukrajině a již dne 11. března 2022 konala první z mimořádných zasedání k situaci na území Ukrajiny. Tato síť dále pořádala školení ohledně vyšetřování trestných činů podle mezinárodního práva a vypracovala několik manuálů pro vyšetřovatele, prokurátory a nevládní organizace.

V uplynulém roce proběhla dvě řádná zasedání sítě. V druhé polovině roku Česká republika síť předsedala, což umožnilo účast i v jejím řídicím výboru. Síť se soustředila

¹ Zde nutno poznamenat, že ne všichni registrovaní uprchlíci se na území ČR trvale zdržují, neboť někteří se v mezidobí již vrátili na území Ukrajiny.

² <https://oznameni.policie.cz/>

na různé problémy válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a genocidia, když bylo jasně vytyčeno, že probíhající válka na Ukrajině je sice důležitým, avšak nikoliv jediným bodem agendy sítě. Mimo jiné proběhla pracovní skupina Mezinárodní komise pro Červený kříž na téma mezinárodní humanitární právo a potírání terorismu.

Spolupráce v rámci Eurojustu

Již dne 2. března 2022 se konala v Eurojustu koordinační schůzka na základě iniciativy Litvy, Ukrajiny a Polska ke stanovení postupu pro vyšetřování trestných činů podle mezinárodního práva, k jejichž spáchání dochází od prvních dnů ruské invaze na Ukrajinu.

25. března 2022 došlo k uzavření společného vyšetřovacího týmu (SVT) mezi Ukrajinou, Litvou a Polskem.³

Dne 19. dubna země, které jsou součástí SVT, se v Eurojustu setkaly se zástupci dalších zemí a institucí, včetně MTS, národních členů zemí EU a styčných prokurátorů třetích zemí. K otevřenému zasedání se připojilo Generální ředitelství Evropské komise pro spravedlnost a spotřebitele. Během setkání účastníci diskutovali o iniciativách přijatých na úrovni EU, jakož i ze strany vnitrostátních orgánů a MTS, s cílem identifikovat zločiny a shromáždit důkazy. Účastníci zasedání iniciovali zřízení společné platformy pro shromažďování a uchovávání procesních důkazů.

V reakci na tuto iniciativu, od června vstoupila v platnost novela nařízení o Eurojustu a Eurojust tak získal nové pravomoci k shromažďování, analýze a uchovávání důkazů o zločinech podle mezinárodního práva. Eurojust zahájil přípravu projektu CISED, který má za úkol od členských států a Ukrajiny soustředit důkazy o zločinech spáchaných na Ukrajině v rámci ozbrojeného konfliktu a ty pak analyzovat a následně je poskytnout pro jednotlivá národní vyšetřování. Projekt byl vytvořen velice rychle rovněž díky podpoře Evropské komise. CISED bude plně funkční v průběhu roku 2023.

³ Postupně se do činnosti SVT zapojily další státy: Lotyšsko, Estonsko, Slovensko a Rumunsko. Účastníkem na činnosti SVT se poprvé stal i Mezinárodní trestní soud. Česká republika není členem tohoto SVT, což ji však nebrání v případné spolupráci s těmito státy a MTS.